

Solymosi Bálint

ÉLETJÁRADÉK

(Prózatételek)

Huligánok

- I/5/e Itt, a Körös mellett a táj egy kísérleti televízió képernyőjéhez hasonlít; a gátak, a távoli házfalak, az akácok, a lovak remegnek, akár a szitakötők. Nem beszél senki. Apád se. Nem fogja sokáig szó nélkül kibírni, ő a legjobb zsákoló. Zsákolók – bűvárok a portengerben. A traktor melletti cséplőgép veszettül kattog, száll a pelyva. Óraműpontossággal cserélik a telt zsákokat üresekre, a gép alól lányok hordják a töreket. Megérkezik „futáslajos”, a tsz elnöke. Elnök elvtárs! Kiált fel apád nevetve. Nyitna ablakot a kommunizmusra...?
- I/5/f Most őszig ezek a hónapok az előrelátás napjai. Szólt a tsz KISZ-titkára többek között apámhoz. Épp akkor volt búcsú a faluban, másnap pünkösd, az évszakhoz képest hűvös idő. Apám hazament, kimosakodott a ganéból az ártézi kútnál, beöltözött, galambszürke kord öltöny, elképesztő izgalommal töltötték el a szökés e pillanatai, mert kétségkívül annak tekintette, szökésnek; hogy mi elől, ki tudja? Így nagybátyád, az öreg Sándor a délutáni színarany napsütésben. Egy igazi férfi, mégis meghajlik, megindult lesz, lelkesült, hiába igyekszik, úgymond, tárgyilagosnak mutatkozni és szenvtelenül nézelődni, vad lendülettel vág át a búcsúra összegyűlt tömegben, ünneplőbe öltözött kisgyerekek és asszonyok nyüzsgő sokaságán. Irány a kocsmá, majd egy liter fehér bor után irány a céllövölde! Vásárol neked egy *ájvenhós* zsebtükröt, búcsúfia, mintha lőtte volna! Elsőre. Így?
- IX/5/b A mézeskalácsos az ellenség szószólója.
- X/5/e Körülöttünk minden *szexzőrej*, *erotolárma*...! Írtad. (Itt, a Hősök terén annak idején, egy május elseje, a királyszobrokat vörös drapériával takarták le, a középso tá-

lapzatra pediglen Marx Károlyt állították volt egy fiatal munkás és egy fiatal munkásnő társaságában.)

- VII/5/b A fiatalember ittasan hátrált vissza, az édesapám volt tehát ő (az), illedelmesen meghajolt, mosolyogva közölte az örömhírt a rendőr főtörzsszel, hogy megszületett a fia. Írtad. Az (én) nem lehet az ő fia! Kiáltott fel az anya, édesanyám volt (lehet) lesz?
Márhogy persze hogy nem vagyok én a fia; ott feküdtem megbújva valami inkubátorban, magamat egy furcsa kék testnek álcáztam, hal vagy kistigris, efféle, mert én egy xeta indián vagyok, tudja, mesélted később a rendőr főtörzsnek, ki újra behívatott a Moszkvai körútra. (Ez egy másik főtörzs volt. Írod.)
- XIII/5/a Mindig az iszonytató igazságtalanság vagy a még iszonytatóbb igazság fenyegeti az embert, tehát általában ki van téve az igazság és az igazságtalanság együttes fenyegetésének.
- II/5/a Voltak ezek a tenyéryei, átlátszó, harangforma miccsók, kicsinyke téli táj volt bennük, és ha megfordítottad, akkor havazott az az egész ma úgy érezted, hogy elmúlt a tél, el a tavasz is, és az észvesztő nyári napsütésben remegő nyugalommal ott ülsz a száraz fák és bokrok közt, s egyszer csak erdőtűz üt ki. Volt tehát segítség megtalálni helyed a világban. Gondolod.
- XII/5 Álomban is az altatóval küzdök; persze hogy felébrednek. Nagyon erős bennem a vesztesek tudata. Az állandó szövegelés kényszere, mint kinek rossz a lapjárása.
- III/5/d Álomban sétára indultam volt szerelmem körül, mint Nixon a Lenin jégtörőhajó modellje körül annak idején New Yorkban. Ezzel kezdődött volna a hidegháború? Már ennek itt, Budapest [rosszindulatú jelzős szerkezet hiánya] járókelői közt tényleg semmi értelme, mondtam magamban. Azért én csak tettem egy kört. Olyan volt az a tér, mint valamely művésznak a *Transzszibériája*. Egy csarnokszerű, egyébként üresnek látszó teremben lett kiállítva, a fehér falak előtt sötétbarna, magas háttámlájú székek. Volt, hogy meg is mozdult, ült vagy feküdt, dohányzott stb. Majd? meg nem szólalt; ha megszólalt, ak-

kor csak egészen halkan, alig hallhatóan beszélt, mint akit majd' megfojt a düh. (Annak se könnyű, kit egy életen át majd' megfojt a düh.) Az egyik oszlopon a róla készített prospektus volt olvasható, hogy miből áll, mi hajtja és mire képes. *Öcsény harasó*. Mondtam én, mint Nixon, aztán nyomban fölébredtem. Eszembe jutott a karikatúra, maga a karikatúra, és magát a karikatúrát én egyszerűen nem bírom. Nyilván vannak kivételek. Egy-néhány lehet. Az már sok. Nem? Miért? Tudom is, miről beszélek. Akkor? Előfordulhat. Elő hát!
(Lásd még, ég a határ. Illetve, én egy határeset vagyok stb.)

IX/5/c

Valaki rekedt hangon, mintha lábait a tűz nyaldosná és félelmében hangtölcsérbe kiabálna a zuhanó, egyre szürkülő ég alatt, közölte a nagyérdeművel, hogy megérkezett, itt van a világ legnagyobb ringliszálja a faluban, már a neve is szenzációszámba megy – „Íme, a Rettenetes Illés!” Tovább ordított, mint aki valójában arra lett volna hivatva, hogy embertársainak nemi szervét tüzes vassal vagy hideg üveggel kínozza, ha már szószerkekre nem léphet borús vasárnap reggeleken. Ezeket a körvonalazhatatlan pillanatokat fémes csendülésű magyar nótafoszlányok tarkították a helyiek egészen sötét katonaiójával és más hangok boszorkánytáncával elegyesen.

Sem tengerárt, sem hullámvasutat nem láttak még az itteniek; csak bámészkodtak, egymást löködték, nem számítottak semmi jóra. Idő múlva viszont mégis kipróbálták a „Rettenetes Illést”. Az élmény talán az ostorcsapáshoz volt a leginkább hasonlítható, mert az ostorcsapás, az ismert volt körükben, és tetszett is nekik. Jól van, álljatok sorba! Dünnyögte nagybátyám, az öreg Sándor. Az emberek álltak is, egy olyan sort alkotva, mely a köznapitól és a kézzelfoghatótól egyre távolabb – egyszerre csak mindentől távol. „Folyvást, folyvást! Senki sem távozhat, hogy ne próbálta volna ki...! Íme a Rettenetes Illés!” Hát igen, ide verődnek az emberek élni, pedig én inkább azt hinném, meghalni jönnek. Gondolta nagybátyám, a hústorony kikiáltó az ujjatlan, koszos, fekete trikójában meg csak öntelten vigyorgott, azután váratlanul azt mondta az értetlenkedve álldogáló öreg Sándor felé, hogy „Ez, apafej, pszichológia.” Apafej az anyád picsája.

Ez a pszichológia. Válaszolta nagybátyám, az öreg Sándor. „A pszichológia az a Rettenetes Illés.” Kötötte az ebet a karóhoz a kikiáltó, és mosolygott, mintha esküvői torta volna a kannibáloknál. Párás, füstszínű üvegre, úgy csapódott a ringliszíles arca az ő arca elé, egyik pillanatról a másikra. „Van valami probléma? Valami nem tetszik, apafej?” Az éhenkórász külsejű alak, az öreg Sándor nem igényelt segítséget egészében véve szünettelen káromkodásaihoz, cizellált volt és durva, mégis a leglesújtóbbnak ő maga azt vélte, ha valakinek csak annyit mond, hogy Ostoba vagy. Most is ezt mondta. Ostoba vagy. „En?” Te. „Ide figyelj, próbáld csak ki, ingyé’ mehetsz... egy kört...!” S azzal megragadta a grabancánál fogva, és már vitte is a férfit a szédületes körforgás. Sírva fakadt, előhalászta a hatalmas, feketekockás zsebkenőjét, orrot fújta, arcán szétmaszatolta taknyával és nyálával a könnyeit. Aztán tátott szájjal kapkodta a selymesen feszülő, váratlanul lehűlt levegőt, el ne hánnya magát. Csendes, nyílt ellenállás, ugyanakkor nyugtalanság és hullámverés a mellkasban. Gondolta nagybátyám, az öreg Sándor. Csak az esőben bízhatott.

IV/5 Az állott levegőben kannák.

V/5 Úgy érezted, mintha egyszerre fölforrósodott volna a levegő, holott csak az eső utáni pára vált elviselhetetlenné, ahogy ott, a renfőrfőkapitányságról szabadulva földbe gyökerezett lábbal álltál s szerencsétlenkedve néztél a rokonai által bekerített asszonyt. „Unokáim!” Kiáltotta. „Hát csak a jóllakás érdekel titeket?” Majd váratlanul megfordult, megpördült a bevásárlókocsija körül, és lezuhant a faltokban száradó járdára. Nem túl nagy érdeklődést mutatva odalépett hozzá az öreg Sándor, és az ötágúcsillag-forma szivacsával megtörölte az alélt asszony arcát, ki föllélegezve folytatta. „Fáraszt a testem, a munkám, szorgalmam, erőm, az anyai aggályaim, ha arról van szó, hogy védjem és egy hosszú asztalnál mindig együtt lássam a gyerekeimet, unokáimat, az egész pereputtyot; de az az igazság, hogy mindezt én már csak egy álomban szeretném látni, az volna a megoldás, egy álomban mindannyiunkkal találkozni így, és nem elfogva az élet tényei s mindenféle közveszélyességék révén!”

Így az asszony. Valójában, állapítottad meg, az uralmi ösztöke terítette le. A mellette álló nagybátyád, akárha egy ősi pogány isten, amint érte nyújtotta a karját, az asszony szemét elernyőzte kezével, jelezvén, hogy a képzelet felfüggesztve, éljen a valóság! Ez valami nyilvános egyezés lehet kettejük között. (Nem mondom azt, szép!)

- IX/5/d A múlt héten új televíziót (Orion AT-401 N: a képcső előtt körben mély és világosszínű műanyag beugró, a faburkolat jobb oldalán süllyesztve a kapcsoló és a csavarógombok, mellette a hangszóró, szóval klasszikus és ultramodern) kapott a kultúrház. A rendszeres televíziós látogatásokon, amelyeken szép számmal vesznek részt a község lakói, a vendégekkel a művelődési otthon fiatal igazgatója, név szerint a „kultúrsanyi” beszélget.
- V/5/a Nagybátyám, az öreg Sándor nem volt magányos alkat, de fuldoklott bármiféle kapcsolattól, így a házasság intézményétől különösképpen, mégis valami végtelen szomorúságtól hajtva unos-untalan összeadta magát a nőkel, hogy aztán az öröm és a bánat együttes révültében elmormolja, „Elég, elég!”, és különféle gyermekeket hagyjon maga után. Az orosz hadifogságát is így fejezte be, családot alapítva a Krím-félszigeten.
- IX/5/e Beköszöntött az ősz, és eljött végre az a vasárnap este ('59. szept. 27.), amire mindenki annyira várt, az év mérközését láthatják a kedves televíziónézők.
Magyarország: Grosics – Mátrai, Sipos, Sárosi – Bozsik, Kotász – Sándor, Göröcs, Albert, Tichy, Fenyvesi. Szovjetunió: Jasin – Keszájev, Maszl – Jonkin, Kuznyecov – Vojnov, Nettó – Motrevelli, Iszajev (Mamedov), Ivanov, Bubukin, Iljin (Meszki).
- III/5 Azt kell mondjam, politikai szempontból abszolúte balek. (Apádról van szó.) Előbb dől be egyfajta zenei trükknek, mintsem képzelné, ahogy azt meg végképp nem tudja elképzelni, hogy miért jelentgetik fel állandóan, csak mert a pártépület bejáratát hugyozza le estéről estére a párttitkár nevét ordítva, az apja faszát neki!, ha egyszer a kocsmával szemben van, és épp útközben ha-

zafelé, de jól ismeri azt a szemetet különben is...!
Azt mondja, ez senkinek sem tetszene, ez nincs így tehát.

IV/5/a A mi családunk más, nem beszélve arról, hogy én is más vagyok, de mindenki annyira egyforma egyébként – gondolta a kisfiú, írom, mi a mennykő ez, ha nem az, hogy mintha a ménkű ütött volna bele (tudniillik a családunkba)!

I/5/ Az én apámnak nem volt se lova, se szekere, mégis azon ült; nem volt eszpresszója, mégis ott ült; csak ült és hajtott, mint az állat – hogy volt/van ez?

VII/5 Vasárnaponként eljárrok a templomba, a perselyből (a saját magam készítette) kolbászzsíros dróttal szedem ki a pénzt.

(Jelenkor, 2002/9.)